

TESTAMENTUAREN DEFINIZIOAK

Modestino: *Testamentum est voluntatis nostrae iusta sententia de eo quod quis post mortem suam fieri velit.*

(Testamentua da gure legezko borondatearen adierazpena gu hil ondoren gure nahia bete izan dadin).

Ulpiano: *Testamentum est mentis nostrae iusta contestatio in id solemniter facta ut post mortem valeat.*

(Testamentua da solemneki eginiko gure nahiaren legezko adierazpena gu hil ondoren balio dadin)

Testamentua da
negozio juridiko aldebakarrekoa,
erabat pertsonala, solemnea eta guztiz errebokagarria,
lekukoen aurrean eginikoa non *mortis causa* erabakiak eta,
batez ere,
oinordekoaren izendapena jasotzen diren.

TESTAMENTIFACTIO

TESTAMENTIFACTIO ACTIVA (Testamentua egiteko gaitasuna)

Gizon eta emakume
libre, hiritarra, eta *sui iuris*.

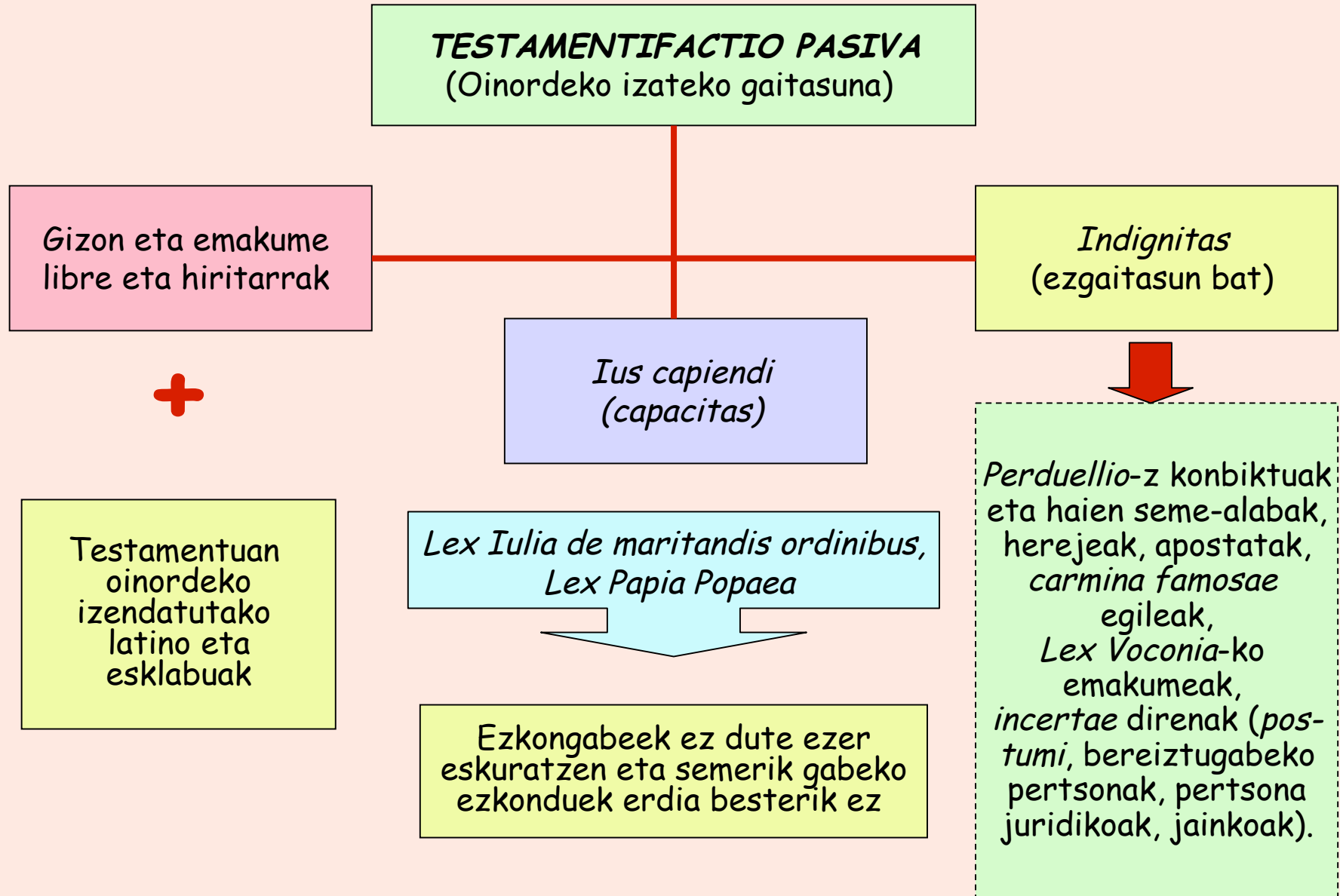
Salbuespenak: *servi populi
romani, cubicularii, filii familiae*
haien pekulioen gainean.

TESTAMENTIFACTIO PASIVA (Oinordekoa izateko gaitasuna)

Gizon eta emakume
libre eta hiritarra.

Baldintzak: *ius capiendi*
eta
indignitas eza.

TESTAMENTIFACTIO PASIVA

TESTAMENTU MOTAK

TESTAMENTUM CALATIS COMITIIS

Komizio kalatuen aurrean egindako ahozko testamentua. Urtean bi aldiz bilduak. Batzuentzat legea. Besteentzat testamentu testifikala.

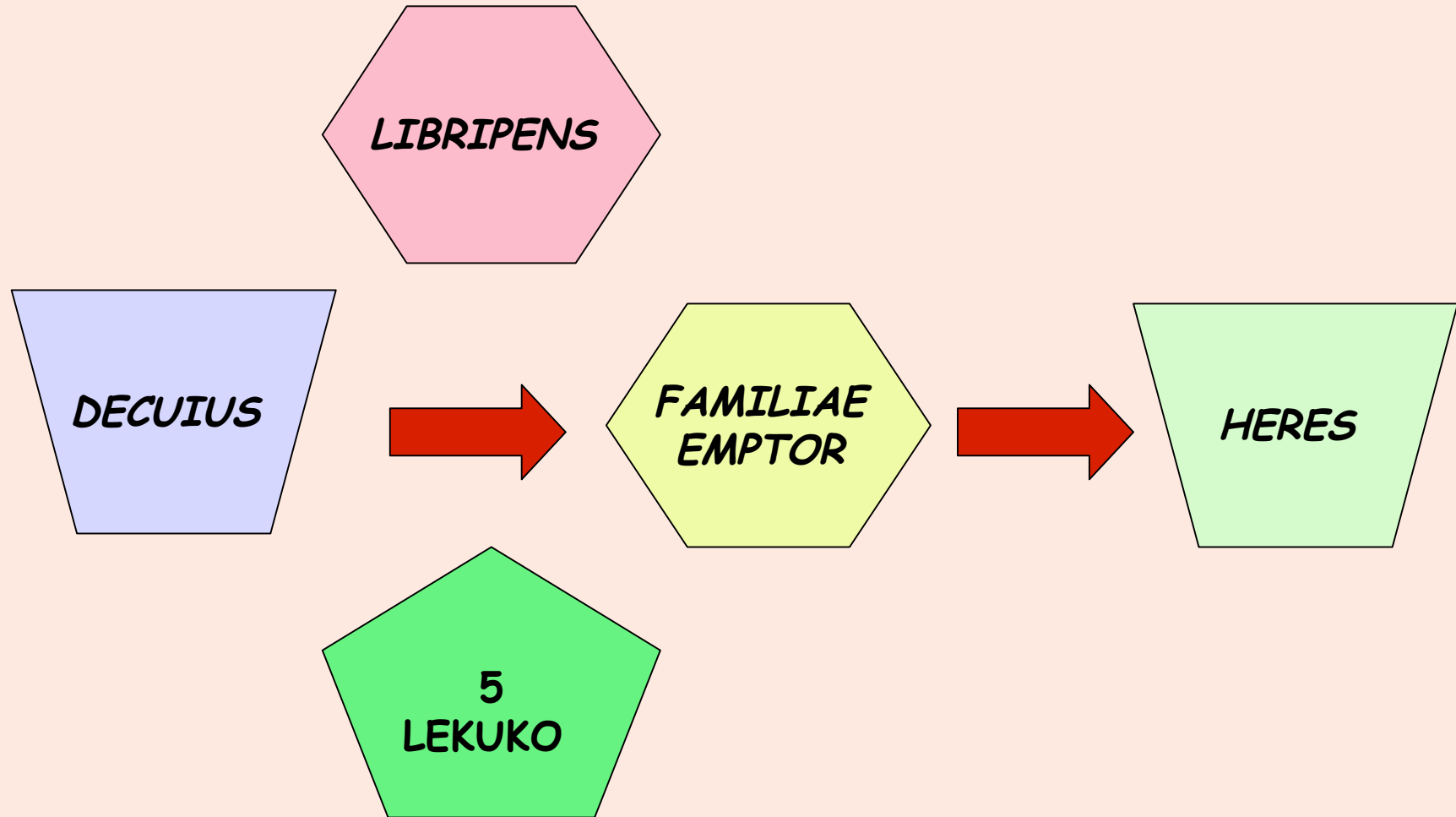
TESTAMENTUM IN PROCINCTU

Gerrara ateratzear dagoen herri armatuaren aurrean egindako ahozko testamentua. Gerratik itzuli eta gero deklarazioa ezabatzen zen. Batzuentzat lehenengo testamentu testifikala.

TESTAMENTUM PER AES ET LIBRAM

Kupre eta balantzazko testamentua. *Mancipatio nummo uno* baten bitartez domeinu formala transmititu egiten zitzaion eskuratzailer bati (*familiae emptor*) eta honek, aldi berean, benetazko oinordekoari ematearen enkargua jasotzen zuen. *Libripens* eta bost lekukoen aurrean ospatzen zen. *Familiae emptor* den hori testamentuaren exekutatzailer bat zen.

TESTAMENTUM PER AES ET LIBRAM

TESTAMENTU KLASIKO ETA TESTAMENTU POSTKLASIKO ETA JUSTINIANDARRA

TESTAMENTU PRETORIOA (*testamentum iure praetorio facta*)

Zazpi lekukoz sinatutako testamentu bat aurkezten zuenari Pretoreak *bonorum possessio secundum tabulas* ematen zion (ez zen beharrezkoa *mancipatio* ospakizuna bete izatea). Emandako edukitza *sine re* zen.

ANTONINO PIO

Oinordeko pretoriarrari *bonorum possessio cum re* eman zion (*exceptio doli ab intestatoko* oinordeko zibilaren aurka)

Ahozkoa
(*per nuncupationem*)

Garai postklasiko eta justiniandarra

7 lekuko, *unitas actus*, testatzaile berak edo *testamentarius* baten eskuz idatzia, grekeraz idatz zitekeen ere (Teod. II y Valentiniano III). Justiniano *unitas actus* bigundu eta lekukoek oinordeko ezagutzea esijitzen du.

Idatzitakoa
(*per scripturam*)

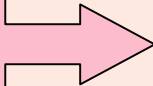
Testamentu olografoa

Teodosio II eta Valentinino III lekukorik gabeko testamentu olografoa onartzen dute.

JUSTINIANOREN TESTAMENTU TRIPERTITOA

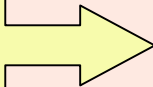
TRIPERTITOA: Hiru iturburuetatik etorritako testamentua

***Ius civile*-tik**

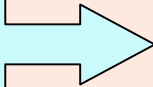
Lekukoen beharra eta *unitas actus*.

**Zuzenbide
honorariotik**

Lekukoen kopurua (7) eta zigiluak.

**Enperadore
konstituzio-
etatik**

Testatzaile eta lekukoen sinadurak (*subscriptiones*)

TESTAMENTU PUBLIKOAK

TESTAMENTU BEREZIAK

Itsuaren testamentua

7 lekuko + 1 (edota *tabularlius* bat dokumentua idazteko)

Analfabetoarentestamentua

7 lekuko + 1 (honek testatzailearen ordezkari sinatzen du).

Izurrite garaiko testamentua

Ez da beharrezkoa lekukoen presentzia aldi berean, edo hauek testatzailearekin zuzeneko harremanak izatea (kutsatu izan ez daitezten)

Nekazal-testamentua

Hirietatik urrun bizi zirenentzat.
5 lekuko.
Beste batek sinatu zezakeen idatzi ez zekienaren ordezkari.

Inter liberos aitaren testamentu olografoa

Kausatzaileak bere semeen alde emandako testamentua (bere eskuz idatzitakoa, oinordekoaren izenak eta kuotak letraz eginik (ez zenbakiz)).

Piae causae testamentua

Eleizaren alde egindako testamentua.
(Inolako formalitaterik gabe).

Testamentu militarra

Militarrak ahal duen eta nahi duen moduan testatzen du. Filiusfamiliasek bere pekulio militarraz xedatu dezake, ez dira *ex semel heres*, ez *nemo pro parte....* ppioak. Indarrean, baldintza erabakigarritzat izendatu daiteke, *Quarta Falcidia* ez da kentzen, *querela inofficiosi testamenti* ez da aplikatzen, posible da ondarea banatzea obligazioak independizatzatuz oinordetza ezberdinak izango balira bezela, ez da *sui* direnen desheredazio espresua esijitzen, etab...

TESTAMENTUAREN EDUKINA

- › *HEREDIS INSTITUTIO*
- › *TUTORIS DATIO*
- › *EXHEREDATIO*
- › *SUBSTITUTIO*
- › *MANUMISSIO*
- › *LEGATUM*
- › *FIDEICOMMISSUM*
- › *LIBERTORUM
ADSIGNATIO*

*HEREDIS INSTITUTIO
EST CAPUT ET
FUNDAMENTUM
TOTIUS TESTAMENTI*

AS HEREDITARIOA

Uncians 3
 $\frac{1}{6}$
(*sextans*)

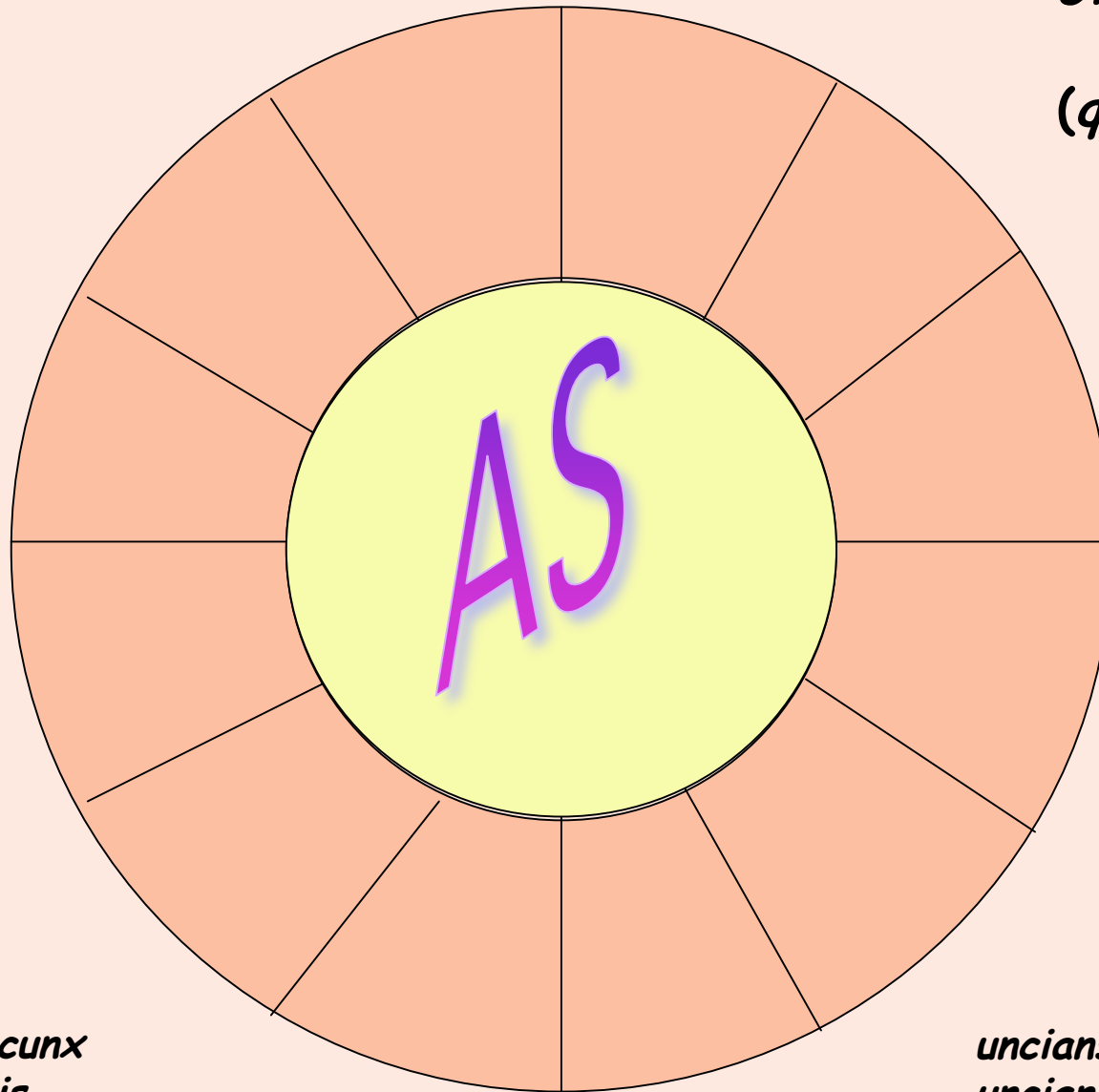
Uncians 3
 $\frac{1}{4}$
(*quadrans*)

Uncians 4
 $\frac{1}{3}$
(*triens*)

Uncians 1

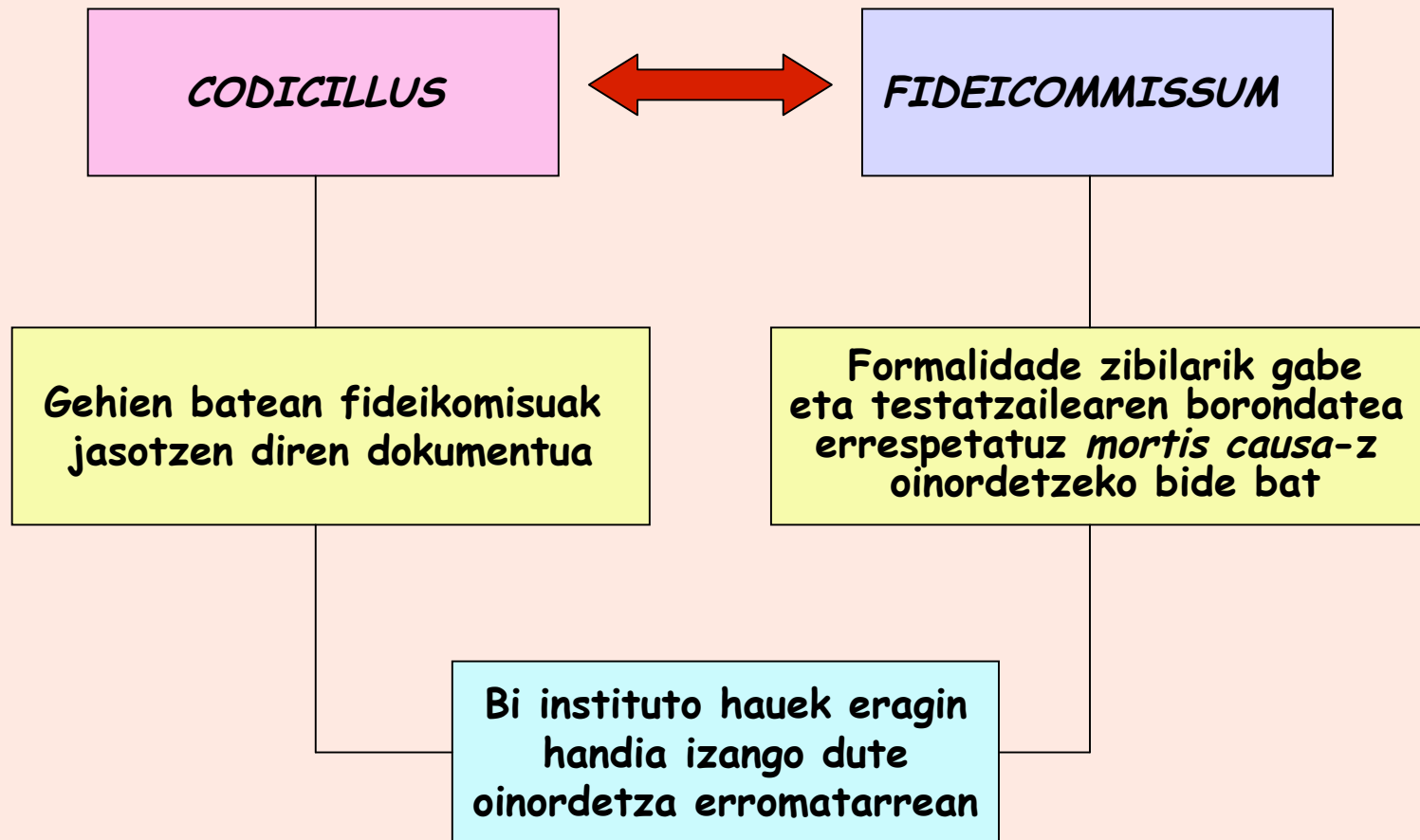
uncians 5 = quincunx
uncians 6 = semis
uncians 7 = septuns

uncians 8 = bes
uncians 9 = dodrans
uncians 11 = deunx

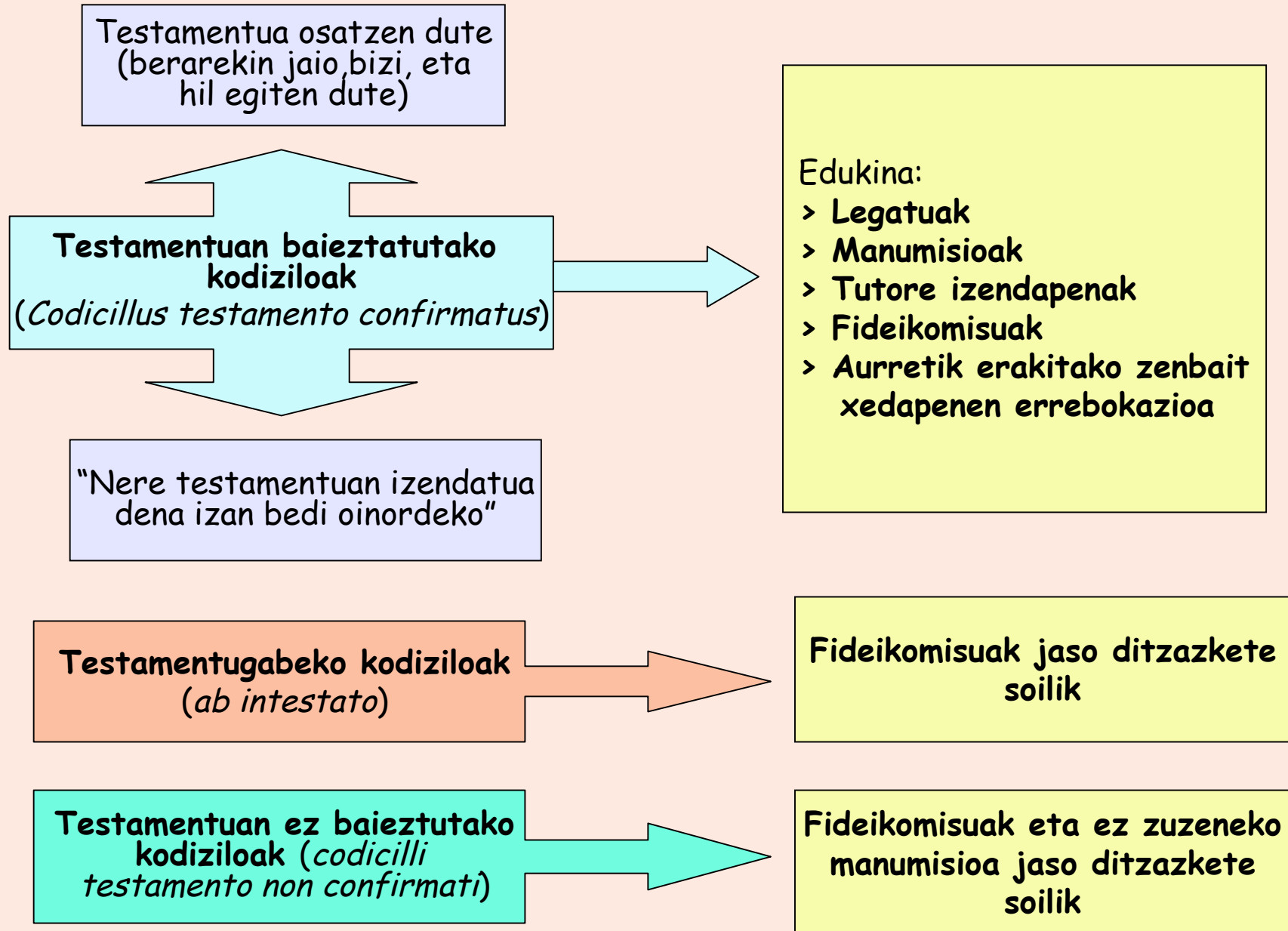

KODIZILOA (*CODICILLUS*)

Inongo formalitaterik gabe eta gutun baten eran idatzitako dokumentu bat non, oinordekoaren izendapena eta desheredazioa izan ezik, azken borondatezko xedapen bat edo gehiago jaso daitezken.

KODIZILO MOTAK

ORDEZKOTZA

Testamentuan izendatutako oinordekoa huts egiten duenerako testzaileak izendatzen duen ordezkotza bat zeinaren bitartez ordezkotza hau oinordekoaren lekuan jartzen den.

**Ordezkatza
arrunta**

*Titius heres esto.
Si Titius heres non erit,
Maevius heres esto*

**Lotutako
ordezkatza
arrunta**

*Titius heres esto.
Si Titius heres non erit,
Maevius heres esto;
si Maevius heres non erit,
Stichus heres esto*

**Oinordeko
bakar trukez
ordezko
aniztasuneko
ordezkatza
arrunta**

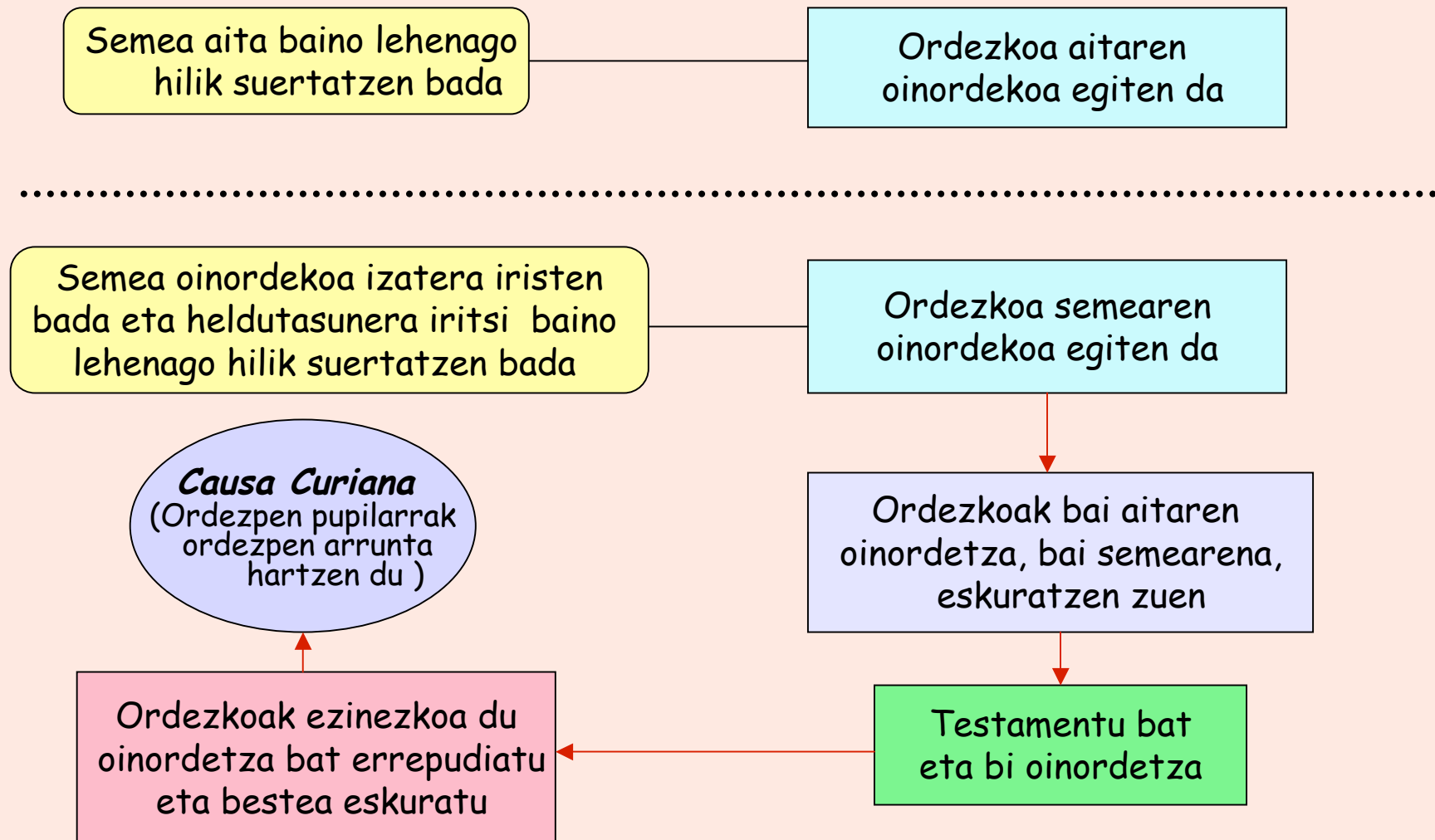
*Titius heres esto;
Si Titius heres non erit,
Sempronius, Maevius, Stichus,
heredes sunt.*

**Oinordeko
aniztasun tru
kez ordezkotza
bakarreko
ordezkatza
arrunta**

*Marcus, Sempronius et Maevius
heredes sunt;
Si Marcus, Sempronius et Maevius
heredes non sunt,
Stichus heres esto*

ORDEZKOTZA PUPILARRA

Paterfamilias denak oinordeko bat izendatzen du, ez berarentzako baizik eta bere seme/alaba helgabearentzako, eta baldintzatu egiten du ordezkotza hau seme/alaba heldutasunera ez iristean eta, nola ez, bere testamentua egin ezinean.

TESTAMENTUEN BALIOGABEZIA

Testamentu
egin aurreko
baliogabezia

- Testamentum iniustum,
testamentum non iure factum.*
 - › Forma akatsengatik
 - › Testatzailearen ezgaitasunarengatik.
 - › Oinordekoaren ezgaitasunarengatik.
- Testamentum nullum.*
 - › *Suus* baten preterizioarengatik.

Testamentu
egin geroko
baliogabezia

- Testamentum irritum.*
 - › Testatzailearen *capitis deminutio*-arengatik.
- Testamentum destitutum,
testamentum desertum*
 - › Oinordekoa aurrezhiltzea edo ondorengo ezgaitasunarengatik.
 - › Baldintza ez kunplitzeagatik.
 - › Oinordekoak errepuazioarengatik.
 - › Errebokazioagatik.
- Testamentum ruptum.*
 - › *Suus* berri bat agertzeagatik.

ERREBOKAZIOA

Revoco-revocare aditzak esan nahi du berriro deitu, atzera egin, eta hau da errebokazioarekin egin nahi dana, testatzailearen borondatea aldatzeagatik testamentuan xedatu dana ezabatu edo, nolabait, aldatu. Testatzaileak bere testamentua edozein unean errebokatu edo beste baten trukez aldatu dezake. Testatzailearen errebokatzeko ahalmena ikutu ezina da. Zuzenbide Erromatarrek zuzenbidearen kontrakoa kontsideratu du testatzaileak ezarritako testamentu hori derogatu edo indargabetu ezinezkoa dela esaten duen edozein klausula. Baina, hala ere, forma batzuk bete behar ziren errebokatzeko.

IUS CIVILE

- › Oso formala.
- › Testamentu bat beste testamentu batek errebokatzeko du.

IUS HONORARIUM

- › Pretoreak testatzailearen borondatea hartzen du kontuan.
- › Errebokazioa tazitoa onartzen da (taulak eta zigiluak hautsi, oinodekoaren izena tatxatu, etab...).

ZUZENBIDE JUSTINIANDARRA

- › *Revocatio apud acta* (testamentua ematetik hamar urte ta gero egin daiteke. Administrazio publikoaren aurrean, hiru lekukoekin eta beste testamentu bat aurkeztuz).
- › Kodiziloen bitartez egin zitekeen zenbait aldaketa partzialak testamentu berri bat egin beharrik gabe.

LEGATUAREN DEFINIZIOA ETA KONTZEPTUA.

Testatzaileak testamentuan utzitako xedapen bat da zeinaren bitartez honek pertsona bati edo batzuei, gauza bat edo batzuk, edo gauza baten gaineko eskubide bat edo batzuk, transmititu egiten dizkien oinordekoaren titulua eman gabe.

*UTI LEGASSIT SUPER PECUNIA TUTELAVE SUAE REI
ITA IUS ESTO (XII Taulak 5,3)*

- Testamentuan egindakoa
- Agindu moduan xedatutakoa
- Gauza baten adjudikazioa
- Es oinordeko titulua

LEGATUM

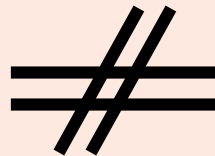
ONDORENGOTZA
SINGULARRA
(testamentuaren
barneko gauza
konkretuak)

LEGATARIUS

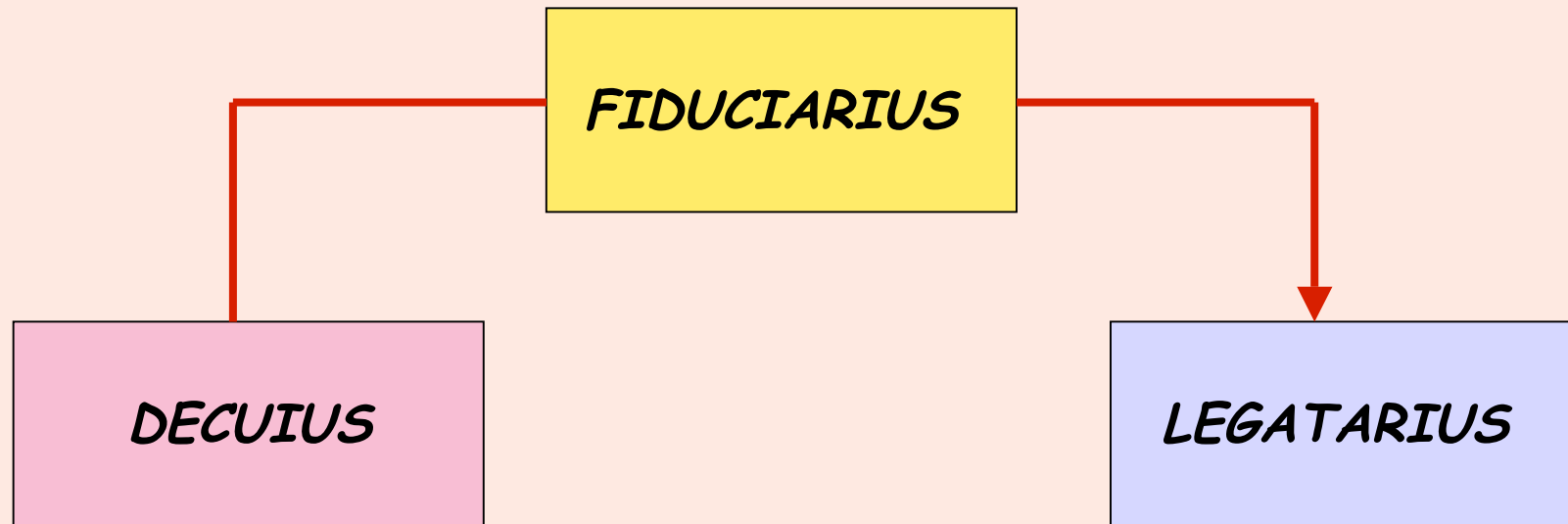
TESTAMENTUM

ONDORENGOTZA
UNIBERTSALA
(Kuotazko
oinordetza)

HERES

LEGATUA: ALDERDIAK

LEGATU MOTAK

LEGATUM PER VINDICATIONEM

FUNDUM CORNELIANUM DO LEGO

DOMINIOA
TRANSMITITZEN DU
(Gauza eskubidea)

REIVINDICATIO

LEGATUM PER DAMNATIONEM

*HERES MEUS STICHUM SERVUM MEUM
TITIO DARE DAMNA ESTO*

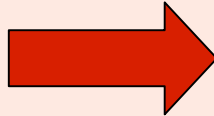
OINORDEKOAREN GAINEN
OBLIGAZIOA TRANSMITITZEN DU
(Obligazio eskubidea)

HEREDITATIS PETITIO

LEGATUEN ESKURAPENA

***DIES
CEDENS***

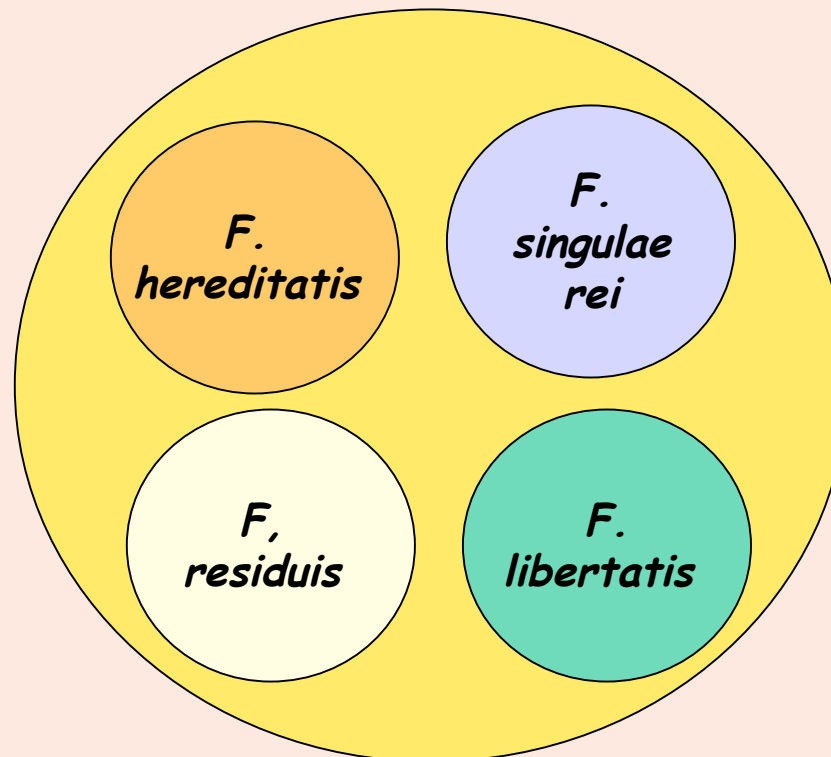
Legatu-eskubidea
eskuratzen eta transmiti
daiteken unea
(Kausatzailearen
heriotza unea)

***DIES
VENIENS***

Legatua erreklamatu
daiteken unea
(Oinordekoak oinordetza
eskuratzen duen unea)

Fideikomisua da testamentuan edo kodizilotan ematen den xedapen bat zeinaren bitartez testatzaileak erregu bidez eta inongo formalidadarik gabe berak izendatutako oinordeko, legatario edo beste fideikomisario bati zera eskatzen dion: oinordetzaren gauza bat, edo oinordetzaren kuota unibertsal bat, edo esklabu baten askapena, edo gozatu eta gero oinordetza familiako senitarteei traspasatzeko enkargua fideikomisario deitzen zaion hirugarren pertsonari ematea.

FIDEIKOMISUA: JATORRIA ETA KONTZEPTUA

